

SXEDIO.GA6

20.2.1953: Ο ΜΑΚΑΡΙΟΣ ΤΟΝΙΖΕΙ ΟΤΙ ΘΑ ΖΗΤΗΣΕΙ ΑΠΟ ΤΟΥΣ ΒΡΕΤΤΑΝΟΥΣ ΝΑ ΔΙΕΝΕΡΓΗΣΟΥΝ ΥΠΟ ΤΗΝ ΑΙΓΙΔΑ ΤΩΝ ΗΝΩΜΕΝΩΝ ΕΘΝΩΝ ΔΗΜΟΨΗΦΙΣΜΑ ΣΤΗΝ ΚΥΠΡΟ, ΕΝΕΡΓΕΙΑ ΠΟΥ ΘΑ ΑΝΟΙΞΕΙ ΤΟ ΔΡΟΜΟ ΓΙΑ ΠΡΟΣΦΥΓΗ ΣΤΟΝ ΟΗΕ ΑΠΟ ΤΗΝ ΙΔΙΑ ΤΗΝ ΕΘΝΑΡΧΙΑ

Όταν ο Μακάριος ολοκλήρωσε τις επαφές του στις Ηνωμένες Πολιτείες αναχώρησε επιστρέφοντας στη Κύπρο μέσω Λονδίνου και Αθηνών.

Πριν αναχωρήσει όμως έδωσε συνέντευξη στον ανταποκριτή της εφημερίδας "Ελεύθερος Λόγος" της Αθήνας Π. Καραβία όπου αναφέρθηκε στις εντυπώσεις του από την Αμερική.

Επίσης καθόρισε τα μελλοντικά του σχέδια. Στην αρχή ανέπτυξε τις απόψεις του για τη θέση του Κυπριακού:

" Ουδεμία αμφιβολία υπάρχει ότι το εθνικόν ζήτημα εσημείωσεν αρκετήν πρόοδον από όλας τας πλευράς του και δεν φαίνεται μακράν ή ημέρα της λύσεως αυτού, συμφώνως προς τους πόθους και την αξίωσιν του κυπριακού λαού και του πανελληνίου.

Ο Ελληνικός Κυπριακός λαός, από την συνεχιζόμενην άκαμπτον στάσιν της Αγγλίας έναντι της εθνικής του υποθέσεως, δεν θα υποστείλη τη σημαίαν του αγώνος, τον οποίον και θα συνεχίση με όλα τα δυνατά μέσα μέχρι της επικρατήσεως των εθνικών δικαίων του.

Πολλήν βεβαίως αισθάνεται πικρίαν εκ της στάσεως της Μ. Βρετανίας και της υπ' αυτής εφαρμοζομένης εις Κύπρον πολιτικής και ιδιαιτέρως της οικονομικής και εκπαιδευτικής τοιαύτης, διά της οποίας επιδιώκει την καταπίεσιν και την αλλοίωσιν του εθνικού φρονήματος του Κυπριακού λαού. Οι Κύπριοι όμως δεν απογοητεύονται, ούτε από αντιδράσεις και δυσκολίας, ούτε από προσωρινάς αποτυχίας. Εχουν πλήρη πεποίθησιν εις την δικαίωσιν του αγώνος των".

Το Κυπριακό ζήτημα δεν αφορά βεβαίως μόνον τον Κυπριακόν λαόν. Είναι εθνική υπόθεση του πανελληνίου ολοκλήρου. Τόσον η Κυβέρνησις Πλαστήρα-Βενιζέλου όσον και η σημερινή Κυβέρνησις εξεδήλωσαν εις διαφόρους περιπτώσεις το ενδιαφέρον των διά την πολιτικήν τύχην του Κυπριακού λαού. Αλλο βεβαίως το ζήτημα, αν μέχρι σήμερον το ενδιαφέρον τούτο περιορίζεται εντός των ορίων της συναισθηματικότητος, και δεν εξεδηλώθη διά πολλούς και διαφόρους λόγους κατά τρόπον θετικών και αποφασιστικών όπως είναι η αξίωσις του Ελληνικού λαού. Πάντως, το Πανελλήνιον ολόκληρον, διά συλλαλητηρίων και παντοίων άλλων εκδηλώσεων, διεκήρυξεν ότι αισθ'νεται βαρυνούσας και επί του τραχήλου τας δουλικάς αλύσεις των Κυπρίων και ότι θεωρεί το ζήτημα της Κύπρου ως ιδιικήν του υπόθεσιν. Δεν είναι λοιπόν μόνοι εις τον αγώνα των οι Κύπριοι αλλ' έχουν συμπαραστάτας όλους τους ελευθέρους Έλληνας αδελφούς των.

Ελπίζομεν ότι και ο άλλος φιλελεύθερος κόσμος να ταχθή υπέρ μιας δικαίας υποθέσεως, ως είναι η υπόθεσις της Κύπρου. Ηδη εις τα Ηνωμένα Έθνη είναι ισχυρόν το ρεύμα του πνέοντος αντιαποικιακού ανέμου. Πράγματι, αν κατά την παρούσαν 7ην σύνοδον της Γεν. Συνελεύσεως υποβάλλετο υπό της ελληνικής κυβερνήσεως, η οιουδήποτε άλλου κράτους- μέλους του ΟΗΕ, αίτησις εγγραφής του Κυπριακού ζητήματος προς συζήτησιν, ουδόλως αμφιβάλλομεν ότι θα εγίνετο αποδεκτή.

Απόδειξις τούτου είναι και η μεγάλη ευκολία, με την οποίαν η διευθύνουσα Γενική Επιτροπή ενέκρινε τη εγγραφήν εις την Ημερησίαν Διάσταξιν των εργασιών της Συνελεύσεως, του ζητήματος της Τύνιδος και του Μαρόκου, τα οποία έδωσαν και αφορμήν σαφούς διευκρινίσεως, ότι τα Ηνωμένα Έθνη, έχουν το δικαίωμα να συζητούν και αποφασίζουν διά να μη αυτοκυρβώμενα εδάφη, χωρίς η τοιαύτη συζήτησις και απόφασις να αποτελή επέμβασιν εις τας εσωτερικάς υποθέσεις άλλου κράτους.

Οπωσδήποτε, αν και δεν ήτο έγγεγραμμένον το Κυπριακόν προς συζήτησιν, εγένετο περί αυτού λόγος από την ελληνικήν αντιπροσωπείαν ενώπιον της επιτροπής Κηδεμονιών της ολομελείας της Γενικής Συνελεύσεως, και κατά τρόπον έντονον ενώπιον της 3ης Κοινωνικής Επίτροπής. Δεν γνωρίζομεν ποίαι ήσαν αι οδηγίαι της Κυβερνήσεως προς την Ελληνικήν αντιπροσωπείαν. Πάντως όμως δεν ήτο δυνατόν, κατά την διάρκειαν της συζητήσεως των σχετικών θεμάτων, και με την κατ' αυτόν τον τρόπον γενομένην προβολήν του ζητήματος ενώπιον του ΟΗΕ, κατέστη σαφές ότι το Κυπριακόν αποτελεί Ελληνικήν υπόθεσιν".

Σε ερώτηση πως σκεπτόταν να παρουσιάσει το Κυπριακό στα Ηνωμένα Έθνη ο Μακάριος απάντησε:

"Ακριβώς εκείνο που δεν έγινε κατά την παρούσαν σύνοδον της Γενικής Συνελεύσεως, δηλαδή η αίτησις, εγγραφής του ζητήματος, θα γίνη κατά την προσεχή σύνοδον της δι' άλλης νέας οδού, η οποία ηνοιχθη με την περί αυτοδιαθέσεως απόφασιν της Γεν. Συνελεύσεως, εγκριθείσαν την 16ην παρ. Δεκεμβρίου. Η απόφασις αυτή περιλαμβάνει τας εξής παραγράφους.

Η Γενική Συνέλευσις ζητεί παρά των κρατών - μελών του ΟΗΕ:

1ον: Να προαγάγουν το προς αυτοδιάθεσιν δικαίωμα των λαών.

2ον: Να διευκολύνουν την εξάσκησιν του δικαιώματος τούτου συμφώνως προς τας αρχάς του Καταστατικού Χάρτου εις τα υπό την διοίκησιν των εδάφη και να ικανοποιήσουν την διά δημοψηφίσματος οργανωμένου υπό την αιγίδα των Ηνωμένων Εθνών, εκδηλουμένην θέλησιν των λαών.

3ον: Να εξασφαλίσουν την άμεσον συμμετοχήν των ιθαγενών πληθυσμών εις τα νομοθετικά και εκτελεστικά όργανα των εδαφών τούτων και να προπαρασκευάσουν αυτούς προς την ανεξαρτησίαν των.

Συμφώνως προς την 1ην και 2αν παράγραφον της Αποφάσεως αυτής, οι Κύπριοι δυνάμεθα μόνοι να υποβάλωμεν αίτησιν εις τον ΟΗΕ, ζητούντες διενέργειαν δημοψηφίσματος υπό την αιγίδα των

Ηνωμένων Εθνών. Και αυτήν την οδόν θα ακολουθήσωμεν, αν μέχρι τότε η Μ. Βρετανία δεν θελήση την φιλικήν λύσιν του ζητήματος. Με τούτο δεν σημαίνει βεβαίως, ότι απαλλάσσομεν πάσης ευθύνης την Ελληνικήν Κυβέρνησιν, ίνα βοηθήση αποφασιστικώς προς την κατεύθυνσιν αυτήν".

Ο Μακάριος δεν απέκρυψε την απογοήτευσή του από τη στάση του νέου Έλληνα πρωθυπουργού Αλέξανδρου Παπάγου για το Κυπριακό. Είπε σε σχετική ερώτηση:

"Δύσκολον το ερώτημα ή μάλλον μη δημοσία απάντησις εις αυτό. Δι' ολίγων, απαντώντες, λέγομεν ότι η σημερινή Ελληνική Κυβέρνησις, όπως και η προκάτοχος, επιθυμεί και επιδιώκει την λύσιν του κυπριακού, εντός των λεγομένων "πλαισίων της ελληνοαγγλικής φιλίας". Τοιούτον τι βεβαίως επιθυμούμεν και ευχόμεθα και ημείς οι Κύπριοι. Αμφιβάλλομεν όμως εις την επιτυχίαν. Μέχρι σήμερον τουλάχιστον σκληράν ακαμψίαν, μη δυναμένην να καμφθή υπό φιλικών αισθημάτων επιδεικνύει η Αγγλία έναντι του Κυπριακού. Αν υπάρχουν ακόμη περιθώρια φιλικής λύσεως του ζητήματος, μεταξύ Ελλάδος και Αγγλίας ως καταβληθή το συντομώτερον και η τελευταία προσπάθεια πάντως όμως προ της παρελεύσεως της προθεσμίας διά την υποβολήν αιτήσεως εις τα Ηνωμένα Έθνη.

Η αναφορά του Πρωθυπουργού κ. Παπάγου εις το Κυπριακόν κατά τας προγραμματικές δηλώσεις της 17ης παρ. Δεκεμβρίου ικανοποιούν τους κυπρίους κατά τούτο, ότι πρώτην φοράν ελληνική Κυβέρνησις περιλαμβάνει εις τας προγραμματικές δηλώσεις της και το Κυπριακόν. Η δήλωσις όμως του κ. Παπάγου, ότι η Ελληνική Κυβέρνησις θα χειρισθή το ζήτημα "εντός των όρων της σημερινής πραγματικότητας" δεν είναι καθόλου ικανοποιητική".

Στις 16 Φεβρουαρίου 1953 ο Αρχιεπίσκοπος Μακάριος έφθασε στο Λονδίνο όπου του επιφυλάχθηκε θερμή υποδοχή, Όλοι οι εκπρόσωποι της Κυπριακής παροικίας βρίσκονταν στο αεροδρόμιο για να τον

καλωσορίσουν. Τον προσφώνησε μάλιστα ο Αρχιεπίσκοπος Καλλίνικος εκ μέρους των κυπρίων της Αγγλίας και τον χαρακτήρισε σαν πρωταγωνιστή της ελευθερίας.

Ο Μακάριος πήγε στο Λονδον με ξεκαθαρισμένες πια απόψεις: Αν η Αγγλία αρνείτο να συγκατατεθεί στην ένωση, δεν υπήρχε άλλη διέξοδος παρά η προσφυγή στον ΟΗΕ, μια ενέργεια που του επιτρεπόταν χωρίς δυσκολία τώρα με την τελευταία απόφαση του ΟΗΕ.

Γι' αυτό σαν ρωτήθηκε από τους Αγγλους δημοσιογράφους για το τι σκεφτόταν να κάμει είπε ότι πρώτα θα έβλεπε τους Αγγλους επισήμους "εάν αι θύραι είναι ανοικταί" και δεύτερο ανακοίνωσε την απόφαση του για προσφυγή στον ΟΗΕ:

" Το Κυπριακόν ζήτημα δύναται να τεθή ενώπιον των Ηνωμένων Εθνών άνευ μεσολαβήσεως άλλων χωρών, εάν καταδειχθή ότι είναι αδύνατος η φιλική επίλυσις του Κυπριακού ζητήματος η Κύπρος θα προχωρήση προς τα Ηνωμένα Εθνη".

Ο Μακάριος παρουσιάστηκε πολύ αισιόδοξος για τις προοπτικές του Κυπριακού και ανακοίνωσε ότι πριν από την προσφυγή θα ζητηθεί από τα Ηνωμένα Εθνη να διενεργήσουν δημοψήφισμα στην Κύπρο υπό την επίβλεψη τους:

" Η ενέργεια αυτή της Εθναρχίας θα γίνη ανεξαρτήτως της στάσεως την οποίαν ενδέχεται να αναγκασθή όπως τηρήση η Ελληνική Κυβέρνησις".

Πριν ακόμα εγκατασταθεί στο ξενοδοχείο του "Παρκ Λαίην" ο Αρχιεπίσκοπος Μακάριος δέχθηκε τον ανταποκριτή της εφημερίδας "Νταϊλί Εξπρές" στον οποίο έδωσε συνέντευξη παρουσιάζοντας και εδώ τις θέσεις της Κύπρου:

"Δεν μισούμεν τους Αγγλους, αλλά μισούμεν την δουλεία. Οι Αμερικανοί είναι παρά το πλευρόν μας. Η ελευθερία δεν ανταλλάσσεται με πλούτη. Το Κυπριακόν ζήτημα είναι προτιμότερον να λυθή δι' απευθείας διαπραγματεύσεων, άλλως θα καταφύγωμεν εις τα Ηνωμένα Εθνη, το επιχείρημα ότι η Αγγλία χρειάζεται την Κύπρον διά στρατηγικούς λόγους είναι πτωχόν".

Ο Μακάριος βρήκε την ευκαιρία να προειδοποιήσει τους Αγγλους ότι ο κυπριακός λαός θα αντιδρούσε σε περίπτωση μεταφοράς στρατευμάτων στο νησί από την τεταταγμένην περιοχή του Σουέζ, έπειτα από την αξίωση της Αιγύπτου για εκκένωση της αφήνοντας σαφώς να φανεί ότι με ένα φιλικό λαό στην Κύπρο- μετά την ένωση- η Αγγλία θα μπορούσε να κινείται όπως ήθελε χωρίς προβλήματα:

"Εάν η Βρετανία δοκιμάσει να μεταφέρει τις στρατιωτικές βάσεις της περιοχής της διώρυγας του Σουέζ εις την Κύπρο, προ της πραγματοποιήσεως της Ενώσεως μετά της Ελλάδος, ο Κυπριακός λαός θα αντιταχθή κατά της τοιαύτης μεταφοράς. Δεν αποδίδεται δικαιοσύνη εις τη Κύπρον εφόσον η Βρετανία εξακολουθεί να παραμένει εις αυτήν. Η ένωσις με την Ελλάδα θα μας αποδώσει την ελευθερίαν μας, διότι θα είμεθα τμήμα αυτής και ουχί υπό την Ελλάδα. Η Βρετανική Κυβέρνησις υποβοηθεί τους κομμουνιστάς κατά πολλούς τρόπους".

Ο Μακάριος βρήκε στο Λονδίνο από επίσημης πλευράς "τας θύρας κλειστάς".

Κύκλοι του Φόρεϊν Οφφίς είχαν δηλώσει από την ημέρα της άφιξης του στο Λονδίνο ότι δεν είχε σημειωθεί καμιά μεταβολή ή εξέλιξη που να δικαιολογούσε προφανώς συνεννοήσεις με το Μακάριο.

Ο πολιτικός με τον οποίον συναντήθηκε ήταν ο αρχηγός του Κόμματος των Φιλελευθέρων που βρισκόταν στην αντιπολίτευση Κλέμενς Ντέϊβις.

Ο υπουργός Εξωτερικών Αντονι Ηντεν ή ο συνάδελφος του των Αποικιών δεν δέχθηκαν να συναντήσουν τον Μακάριο.

Γι' αυτό και ο Μακάριος περιορίστηκε σε επαφές μεταξύ των εκπροσώπων των Κυπρίων και της Εκκλησίας μεταξύ των οποίων και ο Αρχιεπίσκοπος Κανταβρυγίας και ο Θυατείρων Αθηναγόρας.

Στη συνάντησή του με τον Κανταβρυγίας στις **19** Φεβρουαρίου **1953** τον συνόδευσεν ο Γραμματέας του Σπύρος Κυπριανού, μετέπειτα Πρόεδρος της Κυπριακής Δημοκρατίας.

Πριν φύγει από το Λονδίνο ο Μακάριος

σγκάλεσε ευρεία δημοσιογραφική διάσκεψη στην οποία εξέφρασε για άλλη μια φορά τις σκέψεις του και απάντησε σε σωρείαν ερωτήσεων των Αγγλων δημοσιογράφων.

Επανέλαβε επίσης στη διάσκεψη του (20.2.1952) την πρόθεση του να καλέσει τη βρετανική διοίκηση στην Κύπρο να διενεργήσει δημοψήφισμα στην Κύπρο που θα άνοιγε το δρόμο για προσφυγή στον ΟΗΕ:

"Είμεθα έτοιμοι να διενεργήσωμεν νέον Δημοψήφισμα, υπό τον όρον, ότι την φοράν αυτήν η Αγγλική Κυβέρνησις θ' αποδεχθή το αποτέλεσμα.

Ημείς οι Έλληνες της Κύπρου έχομεν, δυνάμει της αποφάσεως αυτής, το νομικόν δικαίωμα, όπως απευθυνθώμεν απ' ευθείας εις τα Ηνωμένα Έθνη και ζητήσωμεν τη διενέργεια Δημοψηφίσματος υπό την αιγίδα του ΟΗΕ, τούτο θα πράξωμεν κατά τη διάρκειαν της 8ης Γενικής Συνελεύσεως των Ηνωμένων Εθνών, εάν μέχρι τότε η βρετανική Κυβέρνησις δεν θελήση να λύση το ζήτημα φιλικώς.

Επιθυμώ να δηλώσω ότι η επιθυμία μας αυτή, δεν διαπνέεται από εχθρότητα προς τον αγγλικόν λαόν, ο οποίος συνδέεται με αρρήκτους δεσμούς φιλίας μετά της Ελλάδος, θα λυπηθώμεν πράγματι εάν αναγκασθώμεν να προσφύγωμεν εις τον ΟΗΕ διά την δικαίαν λύσιν της υποθέσεως μας. Η Κύπρος λόγω της γεωγραφικής της θέσης κέκτηται κάποιας στρατηγικής αξίας, τούτο ενδέχεται να προβληθή ως δικαιολογία εναντίον της ενώσεως.

Εις τοιούτο επιχείρημα απαντώ ότι τόσον η Ελλάς όσον και η Βρετανία είναι μέλη της Βορειατλαντικής Οργανώσεως και ότι ως τοιαύτα δύνανται να χρησιμοποιήσουν την Κύπρο από κοινού ως στρατιωτικήν και ναυτικήν βάση, όπως γίνεται σήμερον με την Ελλάδα και τα άλλα κράτη".

Σε ερώτηση ποίοι ήξεραν οι λόγοι της επίσκεψης του στο Λονδίνο, μια και οι επίσημοι δεν φαίνονταν διατεθειμένοι να τον συναντήσουν, απάντησε:

"Δεν γνωρίζω εάν αι θύραι είναι ανοικταί. Εχω

μερικής αμφιβολίας. Θα πικρανθώ εάν πραγματικά εύρω θύραν κλειστήν".

Οι Αγγλοι τον ρώτησαν και για την ανάμειξη του στην πολιτική και αυτός απάντησε ότι "ενώ ήταν αρχηγός της Εκκλησίας, εκλεγόμενος υπό του λαού, είναι όχι μόνον πνευματικός, αλλά και εθνικός ηγέτης, αι δε ενέργειαι του υπέρ της Ένωσης δεν αποτελούν ανάμιξιν εις την πολιτικήν, αλλ' έμπρακτον ενδιαφέρον δι' ένα ζήτημα εθνικόν και δι' ένα αγώνα υπέρ επικρατήσεως της δικαιοσύνης.

Είπε ακόμα ότι η δράση του συμφωνεί με τα ρήματα του Ευαγγελίου, και του Χριστού που είπε ότι "ουκ εστί δούλος ή ελεύθερος".

Οι Αγγλοι είχαν πολλές ερωτήσεις για τις βάσεις στην Κύπρο και ιδιαίτερα για τη μεταφορά των Αγγλων στρατιωτών στο νησί μετά την εκκένωση του Σουέζ. Απάντησε ότι δεν γνώριζε κάτι τέτοιο επίσημα αλλά αντιτάχθηκε στην παραχώρηση βάσεων στους Αγγλους μετά όμως από την Ένωση:

" Η Αγγλία, ως μέλος του ΝΑΤΟ, θα δύναται να χρησιμοποιήσει βάσεις εν Κύπρω μετά την Ένωσιν, θ' αποτελέσει τραγικήν ειρωνίαν να χρησιμοποιείται μια δούλη χώρα ως βάση διά τον αγώνα της Δύσεως υπέρ της ελευθερίας και της δικαιοσύνης. Από της στιγμής που θ' απελευθερωθή η Κύπρος το ζήτημα των βάσεων θα συζητηθή μεταξύ των Κυβερνήσεων Αγγλίας και Ελλάδος. Με κάποιαν θέλησιν όλα τα προβλήματα τα οποία είναι ενδεχόμενον να προκύψουν εκ της ενώσεως δύναται να διευθετηθούν φιλικώς".

Ο Μακάριος προειδοποίησε ακόμη ότι η στάση των Κυπρίων έναντι των βάσεων που δεν θα ικανοποιούντο ούτε από την Αγγλία ούτε από τον ΟΗΕ δεν θα ήτο φιλική.

Ο Μακάριος κλήθηκε επίσης να ξεκαθαρίσει τη θέση του έναντι των δύο Κόσμων παρ' όλον που για όλους ήταν σαφής. Απάντησε απλώς ότι "η Κύπρος ανήκει εις την Δύσιν".

Ακόμα προσπάθησε για δικούς του λόγους να παρουσιάσει τη δύναμη του ΑΚΕΛ ως πολύ

περιορισμένη:

"Σύμφωνα με στατιστικές των Αγγλικών αρχών, οι Κομιμορμικοί κομμουνιστάι εν Κύπρω ανέρχονται εις διακοσίους, επηρεάζοντας τα δέκα περίπου εκατοστά του πληθυσμού. Τα συνθήματα των είναι δημαγωγικά και προσδοκούν βιοτικήν καλυτέρευσιν. Σήμερα οι κομμουνιστάι χάνουν έδαφος".

Ο Μακάριος δεν θεωρούσε ως δικαιολογημένες τις αντιδράσεις των Τούρκων έναντι της ένωσης,

Είπε σαν ρωτήθηκε:

"Οργάνωσις αντιτιθεμένη εις την ένωσιν δεν υφίσταται. Ισως ενίσταται η μειονότης των Τούρκων, η οποία θορυβεί, αλλά δεν είναι δημοκρατικόν το εν έκτον του πληθυσμού να επηρεάζει την τύχην της μεγίστης πλειονότητος".

Έτσι χωρίς να δει κανέναν ο Μακάριος έφυγε για την Αθήνα για τις πρώτες επαφές του με τον νέο Πρωθυπουργό Αλέξανδρο Παπάγο και για να ακούσει από πρώτο χέρι τις απόψεις του τώρα που βρισκόταν στην εξουσία και όχι στην αντιπολίτευση.